

Csondor Réka: Allegorikus üzenet

Madarász Viktor *Hunyadi László siratása* című festményének elemző bemutatása

A kiábrándultság a felvilágosodás eszményeiből, az illúzióvesztettség eredményezte a klasszicista korszak ideálképeinek lecsengését a 18. század végi Európában, mely egy új korstílus kibontakozását eredményezte. A romantika törekvései a képzőművészetben belül először a festészetben mutatkoztak meg: Az 1808. május 3. című festményében Goya egy aktuális politikai témához nyúl és a francia forradalom okozta borzalmakat tárja a nézők elé, ezáltal elrugaszkodik a klasszicizmusban megszokott magasztos ókori sablontémáktól. A spanyol művész életművét vizsgálva a korstílus összes témabeli jellemvonását fellelhetjük: a múlt felé való fordulás, az álmvilág általi megnyugvás, vagy éppen az ez okozta szorongató groteszk rémképek, az egzotikum keresése, mind egyfajta menekülési lehetőséget rejtett magában az adott kor által szült iszonyat elől. Több alkotó ugyanakkor kötelességének tartotta, hogy felhívja honfitársai figyelmét az elnyomásra, és a szabadság eszményét tárja a nép elé, miként ezt Delacroix is tette.

Magyarországon nem tudott önmaga teljességében kibontakozni a romantika irányzata. A klasszicizmust követte az akadémizmus szigora, így nem adódott lehetőség a művészi autonómiára. Itthon az 1848-49-es szabadságharc leverésének tragikuma és a Bach-korszak szigora sújtotta a polgárságot. Akkora elnyomás uralkodott a művészek (minden területet beleértve) fölött, hogy történelmi témákba ágyazott jelképes üzenetekben tudták csak kifejezni elégedetlenségüket. Az allegorikus üzeneteket oly módon adták át, hogy azt minden ember értse. A Magyar Nemzeti Galéria számos kiemelkedő példával szolgál ezt alátámasztani: Than Mór, Orlai Petrich Soma történelmi festményei, Székely Bertalan lírai hangvételi alkotásai (pl.: II. Lajos holttestének megtalálása), a kiegyezés után Benczúr Gyula monumentális művei tekinthetők a legkiemelkedőbbeknek a festészettechnikai bravúrok miatt. Ugyanakkor a szabadságharc és a kiegyezés közötti időszak legkarakteresebb művésze minden kétség kívül Madarász Viktor volt, akinek képein a téma és festői kifejezőeszközök tökéletes harmóniája egyesült. Írásom központjába - mint az allegorikus történelmi festészet kiemelkedő példáját - az alighanem legnagyobb ismertségnek örvendő festményét kívánom állítani, a Hunyadi László siratását.

Fehér lepellel borított holttest egy sötétségbe burkolózó szobában, melyet csak két gyertya fénye világít meg, két összerogyott gyászoló nőalak a tetem lábánál, teátrális kompozíció, fény-árnyék kontraszt okozta felfokozott hangulat: első látásra úgy tűnhet, hatásvadász módon

csupán ennyit közvetít nézőinek a festmény, ugyanakkor, ha közelebbről megvizsgáljuk a szimbólumok rendszerét, rájöhettünk, hogy üzenete sokkal mélyebb annál, mint amit első látásra leszűrhetünk belőle. A festmény hangulatát nagyban befolyásoló tényező a fény-árnyék kontraszt, így az élet és halál ellentéte is erőteljessé válik. A tér egészét a vég és a gyász atmoszférája tölti ki. A léterőt egyedül a tetem lábánál guggoló két sirató nő jelképezi, noha ezt csupán az arcukon fellelhető halovány fénysugár idézi elő. A sötétségben elmosódó gótikus stílusú belső templomtér (valószínűleg a budai Mária Magdolna - templom) szintén komorságot, ridegséget eredményez. Az oltár előtt fekvő, fehér lepellel borított alak Hunyadi Lászlót rejti, míg a lábánál könnyező két női figura a férfi jegyesét és édesanyját, Szilágyi Erzsébetet idézi. Gara Mária egy fehér rózsakoszorút helyez a holttestre a vérrel áztatott pallos elé. Az előtérben elhelyezett gyertyatartó sem jelentéktelen az értelmezés szempontjából, éppen a holttest nyaknál húz egy metszéstvonalat, elválasztva a testet a fejtől, ami Hunyadi László lefejezésére reflektál a karddal együttesen. V. László trónját féltve hozta meg méltatlan döntését, a hamis vádakra támaszkodó kivégzés parancsát. A hatalomra törő oligarcha arisztokraták bábjának karaktere összefüggésbe hozható V. Ferdinánddal. Átvitt értelemben a festmény a nemzet elnyomás elleni küzdelmének végzetes és hősiességét igyekszik bemutatni, ezért is kapta az utókortól a „magyar Pieta” elnevezést. A kortársak is kellőképpen elismerték Madarász Viktor művét, hiszen a kép elkészülésének évében (1859) elnyerte az első helyezést a magyar történelmi festménypályázaton, illetve két évvel később a Szalonban is aranyéremmel jutalmazták.

Irodalmi vonatkozásaként említeném meg Arany János balladáját, az V. Lászlót. Témájában és önkifejezési útkeresésében is hasonló eszközöket használ, mint a festmény esetében Madarász. A költő közérthetően fogalmazta meg gondolatait úgy, hogy a sorokból az olvasók egyértelműen felismerjék a nemzeti kérdés problémáját, valamint a bűn és bűnhődés/büntetés motívumát.

Érezhetjük úgy, hogy némiképp napjainkban is felbukkannak hasonló gondok, ha a szabad véleménynyilvánítás gátakba ütközik a fórumokon, ha a sajtószabadság kérdésével foglalkozunk vagy a cenzúrával. A fenti művészek példájából meríthet az utókor példát és hasonlóan kreatív módon találhat új önkifejezési módszereket, ha a környezet megpróbálja visszaszorítani a kikíváncozó gondolatokat.

Csondor Réka 12.A

Zalaegerszegi Ady Endre Ált. Isk., Gimn. és AMI

